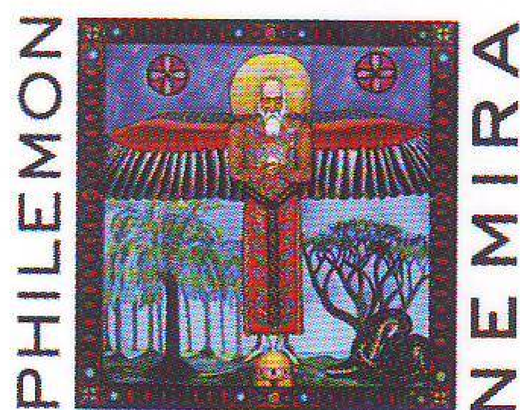

MARIE-LOUISE VON FRANZ

Pisica

O poveste despre răscumpărarea femininului

Povestea Pisicii • Călătoria Fecioarei Maria • Pisica în mitologie • Împărățiile • Palatul Pisicii • Întoarcerea • Exteriorizarea vocii interioare • Pânza destinului • Copacul alchimistului • Depășirea tabuului

În basmul românesc *Pisica*, o prințesă e vrăjită și se transformă în pisică, trup în care va rămâne până când un fiu de împărat îi va tăia capul. În cele din urmă, se va găsi cineva care să joace acest rol. De ce și în ce fel?

Marie-Louise von Franz analizează minuțios povestea, cu erudiția și umorul ce o caracterizează. Firele simbolice ale narațiunii sunt supuse unei ample interpretări, ca și teme complexe precum răscumpărarea sau unirea contrariilor, întotdeauna din perspectiva psihologiei individuale și deopotrivă a psihologiei colective.

În acest volum cititorul va descoperi o serie de prelegeri susținute de Marie-Louise von Franz la Institutul C.G. Jung de la Zürich, prelegeri în care spiritul lucid și pătrunzător al autoarei face un cuceritor spectacol de idei.

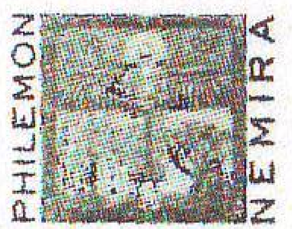

nemira.ro

ISBN 978-606-758-725-8

philemon.ro

Colecţie coordonată de Lavinia Bârlogeanu

De același autor la Editura Nemira:
Visele și moartea
Problema Puer Aeternus

Marie-Louise von Franz (1915–1998) se numără printre cei mai importanți psihanaliști jungieni. În 1919, s-a mutat din Germania în Elveția, împreună cu familia. A locuit la Zürich, unde avea să-l cunoască, în anul 1933, pe Carl Gustav Jung, cu care avea să lucreze până la moartea acestuia, survenită în anul 1961. A studiat inițial filologia clasică la Universitatea din Zürich, dedicându-se apoi psihanalizei.

De-a lungul anilor, a publicat peste 20 de volume de psihologie analitică, fiind preocupată în primul rând de universul basmelor și de vis (a interpretat, după cum a afirmat ea însăși, peste 65 000 de vise), temă pe care a cercetat-o în studii care au făcut-o celebră în lumea academică. S-a aplecat și asupra alchimiei, pe care a abordat-o din perspectivă jungiană, și asupra imaginației active. A tradus manuscrise alchimice, a fost cofondator al Institutului C.G. Jung din Zürich, a înființat mai multe centre de studii jungiene, a susținut conferințe în numeroase țări. Printre cărțile sale se numără *An Introduction to the Interpretation of Fairy Tales* (1971), *C.G. Jung. Sein Mythos in Unserer Zeit* (1972), *Alchemical Active Imagination* (1979), *Träume* (1985), *Der ewige Jüngling. Der Puer Aeternus und der kreative Genius im Erwachsenen* (1987), *Psychotherapie. Erfahrungen aus der Praxis* (1990), *Archetypische Dimensionen der Seele* (1994).

Marie-Louise von Franz

Pisica

O poveste despre răscumpărarea femininului

Povestea Pisicii • Călătoria Fecioarei Maria • Pisica în mitologie • Împărățiile • Palatul Pisicii • Întoarcerea • Exteriorizarea vocii interioare • Pânza destinului • Copacul alchimistului • Depășirea tabuului

Traducere din limba engleză
Sanda Roșescu

NEMIRA

Coperta: Cristian FLORESCU, Dana IONESCU
Ilustrația copertei: William Blake, *The Great Red Dragon and the Woman Clothed with Sun*, 1805 (detaliu)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FRANZ, MARIE-LOUISE VON
Pisica / Marie-Louise von Franz; trad.: Sanda Roșescu. – București: Nemira Publishing House, 2016
ISBN 978-606-758-725-8

I. Roșescu, Ruxandra (trad.)

159.964.2

Marie-Louise von Franz
THE CAT: THE TALE OF FEMININE REDEMPTION

Redactor: Georgiana PARASCHIV
Tehnoredactor: Alexandru CSUKOR
Lector: Ecaterina DERZSI

Tiparul executat de FED PRINT S.A.

ISBN 978-606-758-725-8

PREFAȚĂ

Basmele se studiază astăzi din multe perspective: din perspectiva istoriei literaturii, din perspectiva literaturii folclorice, a etnologiei, a sociologiei și, nu în ultimul rând, a psihologiei abisale. O analiză prin prisma psihologiei abisale propune și acest volum, care urmărește să arate cum putem recunoaște și folosi materialul arhetipal din perspectiva psihologiei jungiene.

Vreau să-i mulțumesc doamnei Alison Kappes, care a transcris versiunea originală de pe casetele pe care au fost înregistrate seminarele. Îi mulțumesc nespus și lui Dr. Vivenne Mackrell, fără al cărei ajutor cartea de față nu ar fi existat, căci ea a fost mai mult decât redactor.

Marie-Louise von Franz și C.G. Jung prin 1960

1

INTRODUCERE

În practica analitică, observăm că pacienții au deseori vise arhetipale importante pe care nu le recunosc ca atare. Câteodată, unele persoane se trezesc profund zguduite dintr-un vis arhetipal și nu trebuie să le mai spunem ceva despre vis. Simt și știu ele însele că li s-a întâmplat ceva esențial. Toată emoția transformatoare a visului le-a fost transmisă. Dar, alteori, întâlnim vise ce conțin elemente arhetipale foarte importante, pe care pacienții ni le povestesc pe un ton ușuratic. Nu realizează deloc că există în ele ceva mai mult decât de obicei. Singura reacție pe care o au e aceea că în loc să fie zguduiți sunt puțin descumpăniți. Râd scurt și spun: „Am avut un vis caraghios azi-noapte – genul de vis pe care nu-l pot lega de nimic cunoscut."

În acest caz, dacă nu îți dai seama că e vorba despre un vis arhetipal, dacă nu îi sesizezi profunzimea, îți scapă o mare ocazie, întrucât, așa cum a arătat Jung, în terapie, experiența arhetipală este singurul factor de vindecare. Toate tehnicile pe care le utilizăm au rolul de a-i ajuta pe oameni să se deschidă unei experiențe arhetipale. Dar numai inconștientul ne poate trimite această experiență și acesta este un act de grație pe care nu îl putem forța; putem doar să-l așteptăm, să pregătim analizantul în vederea lui și să sperăm că se va produce. Dacă nu se produce, nu poți să faci mare lucru.

Marie-Louise von Franz la Bollingen

Poți să favorizezi un oarecare progres prin sfaturi sau ceva de acest fel, dar asta nu va duce la o adevărată vindecare, nu va fi de un ajutor real. Câteodată, evenimentul arhetipal ajutător apare într-un mod nebănuit într-un vis fugitiv pe care indivizii ți-l povestesc cu un zâmbet stânjenit, dar când îi întrebi: „Ce asociații faceți?" ei îți răspund „Niciuna" sau îți spun un lucru pe care îl cunosc deja de multă vreme. Acestea sunt lucruri de care trebuie să fim conștienți.

Văd din ce în ce mai des persoane care nu au învățat cum să caute asociațiile corecte. Mulți pacienți au tendința de a sări direct la interpretare în loc să facă o asociație. Au un vis și își spun „Oh, sunt din nou cuprins de un complex matern negativ" sau ceva de acest fel. Trebuie să renunțați la acest obicei. Aceasta e o opinie conștientă: ea ar putea fi adevărată, dar în 95% dintre cazuri e falsă. Și este chiar o tentativă a conștientului de a înlătura problema zicând „O, toate astea le știu", ca să o arunce la gunoi. Așa încât, trebuie spus pacientului: „Nu, așteaptă. Uită-te puțin. Ce asociezi cu..." ceva din vis. Veți descoperi atunci că oamenii care nu au fost zguduiți de visele lor arhetipale fac, de regulă, foarte puține asocieri sau fac asocieri banale și sărace. „Focul?", îi întrebi tu. „Focul arde", spun ei, „Am văzut odată un incendiu" sau ceva banal de felul ăsta. Cu alte cuvinte, conținutul experienței arhetipale nu i-a atins, și în acest caz, ca analiști, trebuie să cunoașteți voi înșivă profunzimea și greutatea emoțională a ceea ce se petrece în ei și să o puteți exprima într-un fel.

În schimb, nu are rost să-i copleșiți pe analizanți cu asociații mitologice. Trebuie să le cunoașteți voi, ca analiști, dar nu trebuie să-i bombardați pe pacienți cu ele. Trebuie să le cunoașteți pentru a fi voi înșivă surprinși și impresionați de ele, de tema lor, și atunci, într-un fel sau altul, veți găsi cuvintele potrivite sau contextul convenabil pentru a exprima ceea ce simțiți. Iar aceasta se va petrece în focul momentului, nu veți putea învăța dinainte cum să procedați. Dar ceea ce puteți învăța e cum să vă apropiați de materialul arhetipal, cum să-l recunoașteți, cum să îi apreciați profunzimea; în acest fel veți fi pregătiți pentru a reacționa corect. În acest scop practicăm noi interpretarea basmelor.

Basmele sunt mult mai greu de interpretat decât povestirile de tip saga în care eroul sau eroina sunt ființe obișnuite. Într-o saga, de exemplu, un om se duce noaptea într-un castel în ruină și deodată se ridică din pământ un șarpe cu o coroană de aur care cere să fie sărutat, și atunci se preschimbă într-o fată frumoasă etc. El este un om obișnuit, ca mine sau ca tine. Și firul poveștii urmărește toate reacțiile lui, cum ar fi, de pildă, că se gândește: „Nu, nu vreau să sărut un animal cu sânge rece atât de scârbos", și tremură de frică, sau că apoi își spune „Oh, la urma urmei, e și el o biată ființă" sau altceva. Sunt descrise toate emoțiile lui. Eroul unor astfel de legende are reacții umane.

Folcloristul Max Lüthi a scris o carte despre diferențele dintre un basm și o saga, pe care le-a separat foarte clar[1]. Se poate spune că saga este povestea unei persoane care a avut o experiență numinoasă a inconștientului. Experiența numinoasă – întâlnirea cu un șarpe cu o coroană de aur – e prezentată ca și cum ar fi reală, însă acest lucru se datorează faptului că toată mitologia îi descrie pe zei, pe fantome și pe demoni ca fiind la fel de reali ca noi. În saga există întotdeauna un ego uman care trece pragul altei lumi în care întâlnește ceva șocant, neobișnuit, excitant, dramatic, apoi se produce ori un eveniment fericit, ori o înfrângere/ încercare periculoasă; eroul trebuie să lupte ca să scape, apoi se întoarce acasă.

Aș spune că și în zilele noastre mai trăim experiențe de acest fel. În societățile primitive și agricole, oamenii au încă experiențe numinoase. În viața noastră așa-zisă civilizată alungăm nălucile cu lumina electrică și credem că suntem „luminați", că suntem protejați interior și exterior de lucruri sumbre, dar când locuim la țară și ne plimbăm noaptea, când copacii freamătă, e întuneric beznă și am băut un pahar sau două în plus, ele prind viață la fel ca în trecut. Așadar, în saga, întâlnirile cu inconștientul sunt povestite exact așa cum s-au petrecut. Când sunt excitante sau interesante, oamenii vorbesc tot timpul despre ele.

---

[1] *Volksmärchen und Volkssagen*, ed. a 2-a, Franck Verlag, Berna–München, 1966.

„A fost odată un om în satul nostru și s-a dus noaptea chiar la moara aia părăsită, și când s-a apropiat a văzut lumină, a auzit zgomot și a intrat" etc.

Basmele însă, după descrierea lui Lüthi, sunt abstracte. Ceea ce înseamnă că nu există un ego uman care intră în contact cu lumea inconștientului. Sunt povești imaginare în care ființe imaginare sau imagini arhetipale ale inconștientului au de-a face unele cu altele. Acesta ar fi un mod de a le defini. Pe când într-o saga, lumina conștientului e întotdeauna prezentă: eroul merge undeva și întâlnește una sau mai multe figuri arhetipale. Există întotdeauna această trecere de prag în inconștient și câteodată o întoarcere speriată în lumea noastră.

În basme există un povestitor – acesta e un ego uman – care ne vorbește despre ceea ce aș numi „dansul" arhetipurilor din inconștient. Eroul din basme nu este o ființă normală și nu are reacții umane. Nu îi e frică în momentul când întâlnește balaurul. Nu o ia la fugă atunci când un șarpe începe să îi vorbească. Nu îngheață de spaimă când prințesa apare noaptea în patul lui și începe să-l tortureze, sau orice altceva i s-ar întâmpla. El este când inteligent, când nătâng, un băiat prostuț, un nătărău. Este curajos, ager sau, dimpotrivă, nărod, dar într-un mod foarte schematic. Și acționează în poveste potrivit naturii lui. Dacă e curajos, îi învinge pe toți. Dacă e năzdrăvan, îi păcălește pe toți. Nu are nicio psihologie. E o figură schematică. Dacă îl privim atent, ne dăm seama că e vorba despre o figură pur arhetipală.

Singurul ego uman din povești este cel al povestitorului, care apare câteodată la început și uneori la sfârșit, dar nu întotdeauna. În unele basme, de pildă, în cele românești, povestitorul ar putea începe printr-un fel de formulă convențională de genul: „A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, un rege..." sau „La capătul lumii, după șapte munți, trăia...". Și povestitorul spune aceeași scurtă introducere de fiecare dată. Aceasta reprezintă un fel de *rit de intrare* în poveste, și când povestea s-a sfârșit, este rostit un *rit de ieșire*, precum: „M-am dus la nuntă și m-am furișat în bucătărie și am furat niște carne și vin, dar bucătarul mi-a tras un picior în fund, și așa am ajuns aici și v-am spus povestea asta."